

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Pf.II.20.255/2022/5.

A felperes:

Magyar Állam

A felperes képviselője:

Kelemen, Mészáros, Sándor és Társai Ügyvédi Iroda (iroda címe., ügyintéző: dr. Sándor István ügyvéd)

Az alperes:

Hadfi Béla (lakcím.)

Az alperes képviselője:

Szabó és Lenkefi Ügyvédi Iroda (iroda 2. címe., ügyintéző:
dr. Lenkefi Attila ügyvéd)

A per tárgya:

kártérítés

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Kecskeméti Törvényszék 4.P.20.980/2021/20.

A fellebbezést benyújtó fél és a fellebbezés száma:

alperes, 4.P.20.980/2021/21.

Í T É L E T

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezéseit megváltoztatja és a keresetet elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 500.000 (ötszázezer) forint elsőfokú perkiöltséget.

A feljegyzett 1.500.000 (egymillió-ötszázezer) forint elsőfokú és 2.500.000 (kettőmillió-ötszázezer) forint fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A tényállás

[1] A felperes jogelődje, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (a továbbiakban: MVH) 2013. október 8-i határozatával helyt adott az alperes támogatási kérelmének. A támogatási összeget 49.993.650 Ft-ban határozta meg azzal, hogy annak igénybevételéről, valamint a folyósítandó összegről külön határozatban dönt. Az alperes kifizetési kérelmére 2014. február 27-én 10.674.300 Ft, 2014. december 18-án pedig további 27.433.350 Ft támogatási összeget állapított meg, amelyek utalásáról 2014. március 5-én, illetőleg december 23-án rendelkezett. Majd miután helyszíni ellenőrzés alapján megállapította, hogy az alperes mesterségesen, jogszabálysértő magatartással teremtett a támogatási összeg megszerzéséhez szükséges körülményt, hogy a támogatási rendszer céljával ellentétes előnyhöz jusson, 2015. november 19-i határozataival a támogatási határozatokat visszavonta. Kifejtette: az alperes a támogatásokat jogosulatlanul vette igénybe, ezért azokat a fizetési számlán történt jóváírás napjától a határozat keltéig számított, a mindenkorl jegybanki alapkamat kétszeres mértékének megfelelő 721.202 Ft, illetőleg 826.382 Ft kamattal növelten kell visszafizetnie. Tájékoztatva, hogy követelése adók módjára behajtható.

[2] A Kecskeméti Járásbíróság (....). számú, 2019. június 12-én meghozott jogerős ítéletével megállapította az alperes bűnösségét a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. tv. (a továbbiakban: Btk.) 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, a Btk. 396. § (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő – egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő – költségvetési csalás bűntettében és hamis magánokirat felhasználásának vétségében. A felperes 2019. május 28-án bejelentett polgári jogi igényének érvényesítését egyéb törvényes útra utasította. Határozatának tényállásában kitért arra, hogy az alperes az MVH által kiírt és bonyolított kertészeti gépek, technológiák, berendezések beszerzéséhez kapcsolódó pályázat során felhasznált fiktív számlák, szerződések és nyilatkozatok benyújtásával a támogató szervezetet tévedésbe ejtette, ezzel jogosulatlanul kívánt igénybe venni összesen 49.993.650 Ft támogatási összeget. Mivel ebből 38.107.650 Ft kiutalása megtörtént, ezzel a költségvetésnek vagyoni hátrányt okozott. Rögzítette azt is, hogy az MVH jogutódja, a Magyar Államkincstár az ügyben a bíróság felhívására polgári jogi igényt jelentett be az alperessel szemben 39.655.234 Ft tőke megfizetése iránt. Ezzel összefüggésben kifejtette, hogy a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 560. § (1) bekezdés l) pontja alapján, mert a polgári jogi igény érdemi elbírálása jelentősen késleltetné a már így is elhúzódott eljárás befejezését, indokolt annak egyéb törvényes útra utasítása.

A kereset és az ellenkérelem

[3] Az MVH jogutódjaként a felperes 2021. július 7-én előterjesztett – utóbb módosított – keresetében 39.655.234 Ft és ennek 2015. november 20-tól a kifizetésig járó késedelmi kamatának megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

[4] Állította, hogy az alperes bűncselekményt elkövetve szerződésen kívül okozta jogelődje kárát. Részletezte, hogy az összeg visszafizetésére kötelező határozat meghozataláig, 2015. november 19-ig ez a vagyonában bekövetkezett értékcsökkenéshez vezetett, aminek mértéke 39.655.234 Ft. Kifejtette: a felek között a pénzügyi támogatás folyósításával összefüggésben közigazgatási jogviszony jött létre, amelyben jogelődje a keresetben is érvényesített – kamatok nélküli –összeg kifizetését rendelte el. Állította, hogy az alperes azt a pályázat eredeti céljától eltérően használta fel, azzal visszaélt, ezért döntött annak „büntetőkamatokkal” növelt visszafizetéséről a közigazgatási hatóság. Utalt a bűncselekmény elkövetésének büntetőbíróság általi megállapítására.

[5] Az alperes ellenkérelmében a módosított kereset elutasítását kérte.

[6] Mind jogalapjában, mind összecszerűségében vitatta azt.

[7] Elsődlegesen a követelés elévülésére hivatkozott, ami – véleménye szerint – az elkövetési időtől, 2015. március 28-tól számított 5 év elteltével, 2020. március 29-én következett be. Érvelését kiegészítette azzal, hogy a Be. 56. § (4) bekezdése kizárja a követelés polgári jogi igényként történő érvényesítését, ezért az az elévülési időt nem szakította meg. Okfejtése szerint emiatt a keresetlevél visszautasításának, illetve az eljárás megszüntetésének van helye.

[8] Másodlagosan azzal védekezett, hogy a felperes tévesen jelölte meg követelése összegét, minthogy a büntető ítélet szerint a kár mértéke 38.107.650 Ft.

Az elsőfokú ítélet

[9] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 38.107.650 Ft-ot és annak 2015. szeptember 1-től járó törvényes mértékű kamatát. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

[10] Határozatának indokolásában vizsgálta a kártérítés Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 339. § (1) bekezdése szerinti feltételeinek megvalósulását.

[11] Leszögezte: a perben nem volt vitás az alperes részére átutalt támogatási összeg mértéke, amit a büntető bíróság is megállapított ítéletében és az, hogy arra nem volt jogosult.

[12] A csatolt határozatok alapján egyetértett azzal az alperesi állítással, hogy az okozott kár 38.107.650 Ft összegű.

[13] A továbbiakban kifejtette: a késedelmi kamat számításának alapja a közigazgatási hatósági határozat.

[14] Nem látta akadályát annak, hogy a felperes a követelését két különböző jogcímen érvényesítse, ugyanakkor megjegyezte, hogy eltérő szabályok vonatkoznak a késedelem értékelésére a közigazgatási eljárásban és a kártérítésre irányuló polgári perben. A régi Ptk. 360. § (1) - (2) bekezdései alapján levezette, hogy a követelés esedékességéhez kötődik a késedelem, ezért vizsgálta, hogy az alperesnek mikor keletkezett kötelezettsége a támogatás visszafizetésére. Elfogadta a felperes érvelését arra nézve, hogy az alperesnek a gépeket 2015. augusztus 31-ig kellett üzembe helyeznie, illetőleg az utolsó kifizetési kérelmet benyújtania, így kártérítési igénye legkésőbb ekkor esedékessé vált. Ugyanakkor rámutatott, hogy kötve volt a felperes utolsó tárgyalási nyilatkozatához, ezért a visszafizetésre kötelező határozatok meghozatalától, 2015. november 20-tól kötelezhette az alperest kamat megfizetésre.

[15] Az alperes elévülési kifogását vizsgálva utalt a bírói gyakorlatra, amelynek értelmében a kártérítési követelés elévülését nem csupán a polgári, hanem a büntetőeljárás is megszakítja, ha a kárt bűncselekmény elkövetésével okozták (BH2009. 366). Az ilyen igény elévülése

mindaddig nem következik be, amíg a károkozó bűncselekmény miatti büntetethezőse el nem évül: ezzel az idővel a polgári jogi igény elévülési ideje meghosszabbodik. Értékelte, hogy a felperes csatolta a polgári jogi igénye érvényesítését igazoló 2019. május 28-án kelt okiratot, és megállapította, hogy ezzel a régi Ptk. 324. § (1) bekezdésében szabályozott elévülési idő újraindult. Mindezekre tekintettel nem találta alaposnak az alperes elévülési kifogását.

[16] Megjegyezte továbbá, hogy az alperes nem hivatkozott a támogatás részbeni visszafizetésére sem.

A fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem

[17] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést annak megváltoztatása és a kereset elutasítása érdekében. Perköltséget a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2033. (VIII.22.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) 2. §-a alapján igényelt azzal, hogy jogi képviselője áfa fizetésére köteles.

[18] Érvélese szerint mivel a felperes a polgári jogi igényét 2019. május 28-án jelentette be, arra irányadó a Be., amelynek 56. § (4) bekezdése kizárja a költségvetést károsító bűncselekmények, valamint az állam sérelmére elkövetett más bűncselekmények esetén azon igények érvényesítését, amelyek érvényesítésére a polgári peres bírósági eljárásen kívüli egyéb eljárás áll rendelkezésre. Lényegesnek tartotta, hogy az alperest a támogatás visszafizetésére kötelező határozatok szerint a tartozás adók módjára behajtandó köztartozásnak minősül, és azt a mezőgazdasági, agrárvidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvényben (a továbbiakban: MVH eljárási törvény) meghatározott kivételektől eltekintve az állami adóhatóság hajtja be. Az adóhatóság által fogatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény (a továbbiakban: Avt.) 53. §-a pedig az adók módjára behajtandó köztartozás végrehajtására vonatkozóan előírja, hogy az ilyen fizetési kötelezettséget megállapító, nyilvántartó szerv, illetve a tartozás jogosultja a fizetési határidő lejártát, illetve ha a behajtást kérő jogszabály valamely eljárási cselekmény fogatosítására kötelezi, ennek eredménytelen megtételét követő 30 nap elteltével megkeresi a hatáskörrel rendelkező illetékes önkormányzati adóhatóságot, vagy az állami adó- és vámhatóság által kialakított elektronikus úton a hatáskörrel rendelkező illetékes állami adó- és vámhatóságot a behajtás végett, ha a tartozás összege eléri vagy meghaladja a 10.000.000 Ft-ot.

[19] Miután a költségvetési csalás, amelyben a bíróság bűnösnek mondta ki az alperest, a Btk. XXXIX. Fejezetében foglaltak szerint a költségvetést károsító bűncselekmények közé tartozik, a követelés polgári jogi igényként – a Be. 56. § (4) bekezdése értelmében – nem érvényesíthető. Ebből arra a következtetésre jutott, hogy ahhoz nem társulhatnak az elévülés megszakadásának joghatásai, ezért téves az az elsőfokú ítéleti álláspont, amely szerint a polgári jogi igény érvényesítésével az elévülési határidő újraindult.

[20] Tekintettel arra, hogy a felperes követelésének polgári jogi igényként történő érvényesítését a Be. kizárja, annak bejelentéséhez nem fűződik joghatás, így a kereset elutasításának van helye.

[21] Az alperes a fellebbezés 2022. szeptember 9-i kézbesítését követően 2022. november 8-án terjesztett elő fellebbezési ellenkérelmet, amelyben az elsőfokú ítélet helybenhagyását és az alperes másodfokú perköltségben marasztalását kérte.

[22] Álláspontja szerint a büntetőeljárásban történt igényérvényesítése az elévülést megszakította. Kiemelte, a büntetőbíróság azért utasította egyéb törvényes útra a polgári jogi igényét, mert annak vizsgálata jelentősen elhúzta volna az ügy érdemi elbírálását, vagyis nem

alkalmazta a Be. 56. § (4) bekezdését. Véleménye az volt, hogy ilyen körülmények között a polgári eljárásban a Be. hivatkozott rendelkezése nem bír relevanciával.

Az ítéltábla döntése és annak indokai

[23] A fellebbezés alapos.

[24] Az ítéltábla a fellebbezés korlátai között vizsgálta az elsőfokú ítéletet a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 370. § (1) bekezdésének, valamint 371. § (1) bekezdés a) - d) pontjainak megfelelően, vagyis az elsőfokú bíróság álláspontját kizárólag abban a kérdésben bírálta felül, hogy a felperes követelése az alperessel szemben elévült-e. A felperes fellebbezési ellenkérelmét elkésztően terjesztette elő [Pp. 372. § (2) bekezdés], ezért annak érveit a döntés során figyelmen kívül hagyta.

[25] Így fellebbezési hivatkozás hiányában nem foglalkozott azzal, hogy a támogatás visszatérítéséhez való közhatalmi jogosultság érvényesíthető-e kártérítési igényként polgári perben. Azt azonban szükséges leszögezni, hogy a felperes valójában a támogatás visszatérítéséhez való jogát kívánta kártérítésként érvényesíteni. Erre utal, hogy határozataiban, valamint a büntető és a polgári eljárásban azonos összegű, a folyósított támogatás tőkeösszegét és „büntetőkamatokat” tartalmazó követelést jelölt meg egyező tényalapon. A polgári perben a korábbiakban hivatkozottakhoz az a tény társult, hogy az alperes vagyoni hátrányt okozó magatartása bűncselekményt, költségvetési csalást is megvalósított a jogerős büntető ítélet szerint. Ezzel azonban a felperes számára nem keletkezett új jogcím az igény érvényesítésére, mert a régi Ptk. a „bűncselekménnyel okozott kár” deliktualis tényállását nem ismeri (hasonlóan: EBD2013. G. 8., BH1999. 157., BDT2008. 1903). A kártérítési jogkövetkezmény alkalmazásához a kártérítés régi Ptk.-ban meghatározott törvényi feltételeinek fennállta szükséges függetlenül attól, hogy a magatartás büntetőjogilag bűncselekményként értékelendő.

[26] A fellebbezés érveit vizsgálva a következőkre kell rámutatni:

[27] Az elévülés az időmúlás egyik polgári jogi hatása. Ha a jogosult meghatározott idő alatt nem érvényesíti az igényét és a jogszabály nem mond ki jogvesztést, a követelés elévül. Az elsőfokú bíróság és a felek által egyaránt irányadónak tekintett régi Ptk. 325. § (1) bekezdése értelmében az elévült követelést bírósági úton érvényesíteni nem lehet. Az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált [rég Ptk. 326. § (1) bekezdés].

[28] Az alperes fellebbezésében nem vitatta a felperesnek azt az álláspontját, hogy kártérítési követelése 2015. augusztus 31-én vált esedékessé, mert az alperesnek eddig az időpontig kellett volna teljesítenie a támogatás feltételét, megvalósítania az előírt kötelezettségeket, az elévülés tehát ekkor vette kezdetét. Az elsőfokú bíróság is ezt vette figyelembe kezdő időpontként.

[29] A Ptk. 324. § (1) bekezdése szerint – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a követelések öt év alatt évülnek el. Mivel azonban a hivatkozott károkozó magatartás egyben bűncselekmény törvényi tényállását is megvalósította, a kárigény elévülése eltérhet a Ptk.-ban meghatározott időtől: az mindaddig nem következik be, amíg a bűncselekmény miatti büntethetőség el nem évül (hasonlóan: BH2009. 366.). A büntethetőség elévülése a cselekmény törvényi minősítéséhez igazodó büntetési tétel alapján állapítható meg. A büntethetőség a Btk. 26. § (1) bekezdése alapján a büntetési tétel felső határának megfelelő idő, de legalább öt év elteltével évül el. Az elévülés kezdő napja befejezett bűncselekmény esetén az a nap, amikor a törvényi tényállás megvalósult [Btk. 27. § a) pont]. Ez a vagyoni hátrány bekövetkezésének napja (hasonlóan: BH2018. 324.).

[30] Jelen esetben tény, hogy az a jogszabálysértés, amely a felperesnek vagyoni hátrányt okozott, egyúttal bűncselekményt, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontja szerinti, a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalást is megvalósított, amit büntetőbíróóság állapított meg jogerős ítéletében. E bűncselekmény büntetési tétele egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ezért a büntethetőség elévülési ideje a polgári jogi elévülési időt nem hosszabbította meg, a követelés tehát a Ptk. 324. § (1) bekezdése alapján 2020. augusztus 31-ével elévült.

[31] A felperes ugyanakkor arra hivatkozott, hogy az elévülést 2019. május 28-án megszakította polgári jogi igényérvényesítése a büntetőeljárásban.

[32] A Ptk. 327. § (1) bekezdése értelmében – egyebek mellett – a követelés bírósági úton való érvényesítése az elévülést megszakítja. Az elévülési idő megszakadása, illetőleg az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezése után az elévülés újból megkezdődik [Ptk. 327. § (2) bekezdés]. A jogszabály nem tesz különbséget a büntető, illetve a polgári bíróság előtti igényérvényesítés joghatása között, azonban nem szakítja meg az elévülést az igény érvényesítésére eleve alkalmatlan bírósági eljárás megindítása. Emiatt lényeges az, hogy a Be. 56. § (4) bekezdése értelmében egyebek mellett a költségvetést károsító bűncselekmények esetén, amilyenek az alperes által elkövetett költségvetési csalás is minősül a Btk. XXXIX. fejezete szerint, nem érvényesíthető az az igény, amelynek érvényesítésére a polgári peres bíróságon kívüli egyéb eljárás – különösen közigazgatási hatósági, adó-, valamint vámigazgatási eljárás – áll rendelkezésre. Ez azt jelenti, hogy az adóhatóság által adók módjára behajtható köztartozás polgári jogi igényként való érvényesítésére sincs lehetőség költségvetési csalás tárgyában folyó büntetőeljárásban. A felperesnek, illetőleg jogelődjének pedig a jogerős közigazgatási határozatok alapján fennállt a lehetősége a polgári peres bíróságon kívüli igényérvényesítésre: határozataiban jogelődje maga utalt arra, hogy követelése adók módjára behajtható köztartozás [MVH eljárási törvény 59. § (3) bekezdés], vagyis azt megkeresése alapján – minden egyéb eljárás lefolytatásának szükségessége nélkül – az adóhatóság hajthatta volna be az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (rég Art.) 146. § (2) bekezdése, 161. § (1) bekezdése, illetőleg az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény (Avt.) 53. §-a alapján. Minderre tekintettel helyes az alperesnek az az érvelése, hogy a követelés – miután az a közigazgatási határozatokban írtak szerint adók módjára behajtható köztartozás – polgári jogi igényként nem volt érvényesíthető. A büntetőbíróásznak az a döntése, hogy a polgári jogi igényt egyéb törvényes útra utasította, nem jelenti, hogy az a büntetőeljárásban érvényesíthető lett volna.

[33] A jogszabályi rendelkezés alapján kizárt büntetőbíróóság előtti igényérvényesítés pedig nem alkalmas arra, hogy a polgári jogi elévülést megszakítsa. Így az elévülés megszakadását előidéző jogcselekmény hiányában a követelés a fentiek szerint elévült, következésképpen azt bírósági úton érvényesíteni nem lehet [rég Ptk. 325. § (1) bekezdés].

[34] A kifejtettekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, megfellebbezett rendelkezéseit a Pp. 383. § (2) bekezdésének alkalmazásával megváltoztatta.

[35] A peresztes felperest kötelezte az alperes elsőfokú perköltségének viselésére, amit a P. 15. számú jegyzőkönyvben rögzített kérelmének megfelelően a R. 3. § (2) bekezdés b) pontja alapján állapított meg, azonban az így számított munkadíjat a 3. § (6) bekezdésének alkalmazásával – az ügyvédi tevékenység mértékére, a rövid pertartamra figyelemmel – mérsékelte.

[36] Másodfokú perköltséget nem ítelt meg az alperes részére, mert jogi képviselője a fellebbezésben úgy nyilatkozott, hogy a R. 2. §-a alapján kéri költségének megállapítását, költségfelszámítást azonban nem csatolt [Pp. 81. § (1) - (4) bekezdés, 82. § (3) bekezdés].

[37] A felperes az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 5. § (1) bekezdés a) pontja értelmében illetékmentes, ezért mentesül a feljegyzett illeték megfizetése alól [Pp. 96. (1) bekezdés b) pontja]: az illeték az állam terhén marad [Pp. 102. § (6) bekezdés].

[38] Az ítéltábla a fellebbezést Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Szeged, 2023. március 2.

Dr. Kiss Gabriella sk.
a tanács elnöke
előadó bíró

Dr. Lengyel Nóra sk.
táblabíró

Dr. Béri András sk.
táblabíró